

Isaac filii Salomonis, per Constantinum Africanum ex lingua Arabica in Latinam versus. Num. 9, Liber de diætiis universalibus. Num. 10, Liber de diætiis particularibus. Num. 11, Liber Isaac de febribus per Constantinum Africanum versus. Num. 12, Liber Viatici per Constantinum in Latinam linguam translatus. Ibidem, codice 8473, in mss. codicibus Jacobææ bibliothecæ, codice 751, Constantini mo-

nachi Viaticum. Hoc autem impressum opus anno 1475 sub titulo Tractatus de morborum cognitione et curatione.

Meminit hujus scriptoris Petrus diaconus *De viris illustribus Casinensibus*, cap. 23, Josias Simlerus in *Epitome Bibliothecæ Gesneri*, verbo *Constantinus*, pag. 146; Guillelmus Cavus in *Historia rei literariæ Sæculo xi*, ad annum 1072, pag. 618.

CONSTANTINI AFRICANI

PROLOGUS LIBRI

DE COMMUNIBUS MEDICO COGNITU NECESSARIIS LOCIS.

QUALES MEDICINÆ DISCIPULI ESSE DEBEANT.

Oportet eum qui medicinæ vult obtinere habitum, ut magister ab eo honoretur, laudetur, sibi que sicut parentibus serviatur. Parentibus enim est honor exhibendus, ut his a quibus esse sumitur. Magister honorandus, ut a quo esse rude et informe informatur. Quemcunque vero magister erudiendum susceperit, videat ut discipulus secundum se sit dignus. Dignos quoque postmodum et ipse doceat, et hæc sine pecunia, et sine tenore, aliquo future meriti emolumento, et indignos ab hac scientia repellere satagat. Laboret autem circa infirmi recuperandam sanitatem, neque hoc faciat propter spem pecuniæ, neque divites plus consideret quam pauperes, neque nobiles plus quam ignobiles. Potionem nocivam neque ipse doceat, neque docentibus acquiescat: ne quis idiota audiens ex aucto-

ritate sua mortis misceat potionem. Neque doceat quomodo abortivus fiat. Cum autem infirmum visitaverit, non cor suum ejus apponat uxori, ejusve ancillam consideret vel filiam. Hæc enim cor hominis excæcant. Infirmitatis autem sibi creditæ solus debet conscius esse. Aliquando enim infirmus medico patefacit quod parentibus confiteri erubescit. Luxuriam fugiat, delectationes sæculi cum ebrietate caveat. Hæc enim mentem disturbant, corporisque vitia confortant. Assiduitatem amet studii in curanda sanitate corporis, neque lectionis contageat, ut si quando libros amittat, ipsum adjuvet memoria. Neque quoslibet dedignetur visitare infirmos, ut semper in experimentis sit valentior. Sit pius, humilis, mansuetus, amabilis, divino expectans auxilio adjuvari.

Reverendissimo Patri domino DESIDERIO abbati Casinensi, totius ordinis ecclesiastici decori præcipuo, CONSTANTINUS Africanus omnia secunda exoptat.

Multi, reverendissime Pater, dubitant, medicina scientiane sit necne, dumque ipsam ab artibus et scientiis excludunt, excluduntur ipsi a præstantissima artium medicina; dum enim tempus inutilibus quæstionibus sophisticis terunt inutiliter, fit ut nunquam ad veram utilemque speculationem artis perveniant. Acuti homines disputant, illam non esse scientiam, quæ magis quam ulla alia de naturæ operibus tractat; cohærent autem omnia opera naturæ certissimo ordine, et eorum principia sunt certiora aliis, nec facile inveniunt artem quæ ita ordine procedat, et ita aliud ex alio intelligatur. Absolutum nemo profiteatur se philosophum, nisi teneat hæc, alia enim omnia huic, ut omnis philosophiæ (sacram excipimus philosophiam) fini, deserviunt. Quid enim elementorum commistiones puvat scire, eum qui non pergit partium tempera-

turas et constitutiones varias discere, et corruptionum causas, membrorum ordinem et dispositionem et hujusmodi reliqua. Unde ego, evolutis omnibus bonis medicorum auctoribus, veteribus et modernis, Græcis et Latinis, maxime Græcis, qui adhuc in hac facultate, ut in aliis multis, Latinis præstant, contraxi in arctum quæ nimium fuscæ isti habent, omnia quæ possunt perfectum medicum efficere. Quoniam multa prolixius, multa brevius mihi videbantur ab illis scripta. Et non omnes possunt omnium libros emere. Et si mihi aliud profeci his meis laboribus, et nihil addidi, puto autem me multa etiam invenisse et addidisse, erant tamen commentarii idonei interpretes Hippocratis et Galeni, necnon aliorum scriptorum. Quidam enim nimia verborum prolixitate lectorem a se repellunt, quidam nimium obscura brevitate: nos modum tenuisse

omnes quibus sanum est iudicium, fatebuntur, et A rum causas, et eorum naturas, significationes quo- spero nullum juste clamaturum frustra nos post que et accidentia : his enim ignoratis, corrigere quæ tantos viros scripsisse, et si fatear quod bene dixe- præter naturam se habent, et curare infirma est runt quæ dixerunt, sed utilitati consulere publica impossibile. Non tradidimus autem, nisi vel a nobis volui, non mei nominis gloriæ, ad quam me nihil vel ab aliis experimento comprobata, et ratione dixisse bene videbit tua paternitas. Cupio enim certe cognita, ut certum sit aliter se habere non sstituere medicum, sanis conservare valetudinem posse. Tuæ paternitati nos commendamus semper, bonam, non sanis, amissam restituere commode. et eam semper valere cupimus.

Et propter hanc causam tam diligenter dixi morbo-

ANNO DOMINI MXCIX

DEUSDEDIT

SANCTÆ ECCLESİÆ ROMANÆ PRESBYTER CARDINALIS TITULI APOSTOLORUM IN EUDOXIA

NOTITIA HISTORICA

(Apud FABRIC., *Bibliotheca med. et inf. Lat.*, t. II, p. 25)

Deusdedit, aliis *Deodatus*, cardinalis presbyter et propugnator acris partium Gregorii VII pontificis, defunctus anno 1099. Scripsit libros quatuor *De verbis ecclesiasticis* ad Victorem III, Gregorii VII ann. 1086 successorem, sive Compendium canonum ms. in bibliotheca Vaticana; præterea librum quadripartitum *De privilegiis et auctoritate Ecclesiæ Romanæ statusque ecclesiastici, et adversus rerum ecclesiasticarum invasores, Simoniacos et schismaticos, Guibertinos*, ut vocat anonymus Mellicensis cap. 113, et *Henricianos*, hoc est, qui cum Guiberto sive Clemente III antipapa, et Henrico IV imperatore faciebant, unde *Wigbertinam et Henricianam hæresim* jungit Urspergensis pag. 247. Mirum est his libris locum datum non esse in Bibliotheca maxima pontificia Joannis Thomæ Rocaberti.

DISSERTATIO

DE COLLECTIONE MANUSCRIPTA VATICANA CARDINALIS DEUSDEDIT.

Aliquot documenta hactenus inedita complectens.(Vide Ballerini *Disquisitionem de antiquis collectionibus et collectoribus canonum*, parte IV, cap. 14, *Patrologiæ* tom. LVI, opp. Leonis Magni III, col. 330.)

CARDINALIS DEUSDEDIT

PRÆFATIO IN SUAM CANONUM COLLECTIONEM.

Beatissimo atque apostolico viro pontifici domno papæ Victori tertio et omni clero sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Deusdedit, exiguus presbyter tituli Apostolorum in Eudoxia.

Novit beatitudo vestra quod sancta Romana Ecclesia idcirco omnium Ecclesiarum mater scribitur et creditur, quoniam B. Petrus ipsius institutor prius patriarchalibus sedibus in Oriente, et postea elatere

suo primos dedit pastores omnibus urbibus quæ sunt in Occidente. Ipsi apostolo hæc ordinatio maxime competebat, cui principaliter Christus Dei Filius, cælestis regni clavibus traditis, suas oves pascere jussit, cuique fratres suos in eadem fide confirmare præceperat. Cujus tam excellentissimi privilegii insignia munera diligenter attendentes 318 Patres qui in Nicæno conseruerunt concilio, statuerunt (ut